

SNOVI PO MERI

NURIJA PRADAS ANDREU

Prevela sa šanskog
Milica Cvetković

 Laguna

Naslov originala

Núria Pradas Andreu

SUEÑOS A MEDIDA

Copyright © 2016, Núria Pradas Andreu

© Fotografías: archivo Almacenes Santa Eulalia

© 2016, de la presente edición en castellano para todo el mundo:

Mojim roditeljima

Translation copyright © 2017 za srpsko izdanje, LAGUNA

© Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

PRVI DEO
STRAST I ZDRAV RAZUM

Prvo poglavlje

Kamprodon, proleće 1926.

Bilo je blago večer bez daška vetra. Prolećno večer, mirisno od sunca. Potpuno nov žuti automobil s kupastim zadnjim delom grabio je putem oivičenim brestovima. Nedavno su za sobom ostavili San Pau de Segurijes i približavali su se Kamprodonu.

Feran je vozio usredsređen na drum. Njegova supruga Roser u tišini je posmatrala niz drveća onim svojim ogromnim uplašenim očima nalik pticama bez krila, gotovo skrivenim *cloché** šeširom priljubljenim uz glavu. Iznenada je između krošnji drveća snažno blesnuo sunčev zrak i neka nova, vedrija svetlost obasjala je Roserin pogled. Okrenula je glavu prema mužu uz nagoveštaj osmeha. Šaka s rukavicom počivala joj je na muževljevom ramenu. Feran je osetio da ga gleda, kao i to da ga miluje, pa joj je zahvalio širokim osmehom ne odvrćajući pažnju s puta što se, pun krivina, pružao pred njima. Bilo je to samo nekoliko sekundi. Sekundi kad

* Franc.: zvonast. (Prim. prev.)

su oboje, i Feran i Roser, zaboravili one misli od kojih im se um zamutio kao da je ispunjen dimom.

Brak između Ferana Klosa i Roser Molins povezan je s jednom od najuglednijih modnih kuća u Barseloni: sa *Santa Eulalijom*. Zapravo, Roser je ćerka Antonija Molinsa Žila, koji je upravljao poslom do svoje smrti 1917, i sestra tadašnjeg vlasnika Andreua Molinsa Rosa.

Feran Klos je počeo da radi u *Santa Eulaliji* 1918. pod donekle neobičnim okolnostima; u početku je zauzimao položaj prodavca na odeljenju muške konfekcije, mada je ubrzo mladi direktor Andreu Molins primetio da se u tom mladiću nalazi umetnička duša posebno obdarena za crtanje, s osećajem za boju i dobrim ukusom za tkanine. Feran Klos se savršeno uklapao u mehanizam *Santa Eulalije* i Andreu Molins nije propustio taj potencijal koji se tako lepo prilagodio njegovim planovima za proširenje. Tako je rođen nesalomiv tandem koji je *Santa Eulaliju* uveo u njeno zlatno doba. Mudrost Andreua Molinsa, dalekovidog i sposobnog poslovnog čoveka, kao i stvaralačka strast Ferana Klosa, dovele su do toga da ono što je u početku bilo prodavnica tkanine zauzme značajno mesto u svetu barselonske visoke mode.

Osim veoma odgovornog posla koji ga je oduševljavao, *Santa Eulalija* je Feranu pružila i jedan neočekivan poklon: Roser. Kad ju je upoznao, bila je osamnaestogodišnjakinja, povicna i plava, nešto drugačije građe od standarda tog vremena koji je naginjao ravnim i slabašnim ženama, s izvesnom dozom dečakog izgleda. Roser je imala kožu belu kao sneg, patricijski nos, tanke usne koje je retko razvlačila u osmeh i ogromne tamne oči setnog pogleda. Njeno mirno lice na prvi pogled je izgledalo pomalo tužno. No samo na

prvi pogled, zato što bi svako ko stekne njeno poverenje znao da te oči umeju zasijati mnoštvom razigranih iskrica i da se te usne mogu smešiti i da se to dešava, kad ona poželi, s iskrenošću koja pleni.

Uz to je bila izuzetno obrazovana; devojka koja *ume da se ponaša*, kako su govorili stari; znala je da prati razgovor, ali, kad treba, da se u njega i uključi. Nije uzalud obrazovana u najboljim devojačkim verskim školama grofovskog grada.* Još je posedovala i urođenu eleganciju, gotovo aristokratsku, kojom bi zasijala na svakom skupu i privlačila veliki broj pogleda kad bi silazila niz veliko stepenište pozorišta *Liseu*, oslonjena na očevu ili bratovljevu ruku.

Feran se zaljubio u nju zato što se zaljubljavao u svaku lepu devojku na koju naiđe. Međutim, u Roser se zaljubio drugačije, budući da je odmah shvatio ulogu koju bi igrala u njegovom životu: ulogu stabilnosti, što je upravo sastojak koji je nedostajao tačnoj formuli njegove preterano impulsivne prirode, što se često raspaljivala, kao da ima određenu sklonost da pravi pogrešne korake. Venčali su se u San Pau del Kampu osamnaestog maja 1921. Feran je imao dvadeset pet godina, a Roser dvadeset jednu. Iako je bilo nepobitno da je Feran svojim talentom zaradio položaj u *Santa Eulaliji*, ipak je bilo jasno da je s tom vezom ostvario želju da postane deo jedne od viđenijih porodica u gradu. Sad je postao punopravni član Kuće. Nesumnjivo se pred njim otvarala uzbudljiva budućnost i ostvarivao jedan od njegovih najtajnijih ciljeva, onih koje je sebi zacrtao zime 1918, pošto je tek stigao u Barselonu i *Santa Eulaliju* s pismom doktora Klosa, svog oca, u ruci.

Međutim, pre nego što je stiglo to blistavo majsko, svadbeno jutro, bilo je izdaja, tajni i laži.

* Barselona, nekadašnje sedište grofa Barselone. (Prim. prev.)

Kao i bola.
Mnogo bola.

Roser je ponovo skrenula pogled na drveće. Kako joj je samo brzo proletalo pred očima! Od te brzine joj se skoro zavrtelo u glavi. Pomislila je kako je isto tako brzo proletelo tih pet godina braka s Feranom.

Zaista brzo. Istovremeno i drugačije od onoga što je želela. Svi su im predviđali svetlu budućnost. Tako je i bilo. Nije se mogla požaliti na život koji je vodila s mužem: putovanja, zabave... Imala je sve to, čak i pre nego što bi ga poželeva. Bio je to život kakav je sanjala, za koji se obrazovala, no nije bila srećna.

Roser se zaljubila u Ferana još prvi put kad ga je videla u prodavnici. Bio je to mladić prepun šarma, samouverenosti i živosti. Nije bio baš previsok, ali je bio naočit. Imao je običaj da svetlokestenjastu kosu namaže briljantinom i zalije je. Usne su mu se gotovo uvek izvijale u vragolast osmeh, isto tako vragolast kao i njegove sitne, živahne oči što su podsećale na klikere, onako staklaste i sa žilicama boje u unutrašnjosti. Uvek je pazio na izgled i brižljivo se oblačio. Roser se oduševljavala nežnim golicanjem njegovih malih, potkresanih brkova dok je ljubi. A kako ju je samo tad ljubio! Kao da je otad mnogo prošlo; od onog vremena kad joj se udvarao i govorio joj najlepše reči, reči koje joj niko nikada nije rekao. Kad joj je svake nedelje pisao strasna pisma, puna reči koje se ne mogu izgovoriti, već samo napisati.

Bio je to najlepši deo Roserininog života. Najsrećniji. Da. Roser je bila srećna tih najlepših, iskrenih i vedrih dana.

Dana ispunjenih nadom.
Zlatnih i plavih.

Bili su to dani koji su prethodili odsutnosti, bekstvima, slutnjama.

Slutnje.

I to kakve slutnje!

Slutnje su počele pre nego što se udala. Doduše, tad je Roser još gajila netaknutu nadu. Kao i naivnost. Mislila je da će, kad postanu muž i žena, isterati onu neuhvatljivu zver koju kao da je Feran imao u sebi.

Međutim, pogrešila je. Zver je bila neukrotiva. Ispod Feranovog šarma i čari krio se velik ženskaroš, bezgranično neodgovoran, sebičan, mada neodoljiv i očaravajući. Slutnje su postale izvesnost. Sreća je naprsla. Feran je uvek govorio da je voli. Zaista ju je i voleo! Doduše, ne i samo nju.

Vreme je prolazilo i Roser je puna nade čekala da dođu deca, koja će njihovu slabu i krhku zajednicu učiniti nesalomivom. Samo što njih nije bilo, a taj nedostatak je kao tamna senka iz dana u dan rastao u njenim grudima.

U početku je nedostatak dece bio samo još jedno nezadovoljstvo uz sva ostala. Onakva kakva je bila, školovana da savršeno odigra svoju društvenu ulogu, Roser je naučila da u sebi nosi razočaranje i znala je da glumi duhovnu snagu koju ni izbliza nije osećala. Išla je na sve zabave, smejala se, plesala i tešila se mišlju da su i ona i njen muž još dovoljno mladi i da imaju sve vreme ovog sveta da postanu roditelji. Ipak, kako je koji mesec prolazio bez ispunjenja velike želje, ta uteha se pretvarala u tugu, a snovi su joj se pretočili u prigušen gnev koji joj je ispunio čitavu dušu.

S vremenom se razočaranje pretvaralo u opsednutost. Tuga joj je bila tako velika i snažno prirasla za nju da više nije mogla da je krije i osetila je potrebu da o njoj priča s Feranom.

„Ljubavi, deca će doći kad bude vreme, uopšte ne sumnjaj u to. Moraš u to da veruješ i da se ne brineš.“

No Feranove reči su prolazile mimo nje ne stižući joj do srca i opet joj vredale ranu koja ju je besno pekla, pa su joj čežnja i razočaranje bivali sve veći.

S druge strane, Feran je odmah zaboravljao tegobu svoje mlade žene. Iako je želeo da postane otac, ta želja je igrala drugorazrednu ulogu u njegovom životu. A život mu je bio tako ispunjen! Pun tajni, ljubavi, poslova, planova...

Planova! Andreuovih i Feranovih planova! Jer njih dvojica su preobražavali *Santa Eulaliju*, staru trgovinu na Trgu Bokerija, u savremeno preduzeće. Preduzeće koje se, pod uticajem veoma inovativnih tendencija iz Pariza, spremalo da u Barselonu uvede visoku modu.

Povrh svega najnoviji plan. Roser nikad neće zaboraviti Feranovo lice dok joj je opisivao nov poduhvat koji on i Andreu razmišljaju da preduzmu.

„Hoćemo da kreiramo sopstvenu kolekciju. Prvu. Samo našu. Kolekciju s nesumnjivim pečatom naše kuće.“

Roser se češljala za toaletnim stolom u spavaćoj sobi. Na sebi je imala samo komplet s kratkim pantalonama, vraški moderan, prirodne boje i ukrašen trakama od krep de šina boje jagode. Pratila je u ogledalu odraz nemirne šetnje svog muža dok joj je oduševljeno pričao. Nije mogao da se smiri i preterano je mahao rukama, po običaju sav grozničav.

„Sećaš li se butika Madlen Vione na Petoj aveniji?“

„Naravno! Oduševio te je. Nedelju dana si pričao samo o njemu“, odgovorila je smešeći se.

„Svakako; a sigurno se sećaš jer“, odvratio je Feran sve oduševljeniji, „to nije samo modna kuća, ne, ne. Tamo, Roser, obitava kreatorka, velika kreatorka. Prvi put sam video sasvim jasno značaj kreativnog interesovanja jednog umetnika primenjenog na svet mode. Zadivljujuće!“

„Dobro, kao u velikim pariskim kućama. Ne zaboravi da je Madlen Vione Francuskinja. A i moda joj je francuska. Sve što je u modi lepo, zadivljujuće kako ti kažeš, francusko je“, naglasila je Roser sigurna da joj je tvrdnja neoboriva.

„Ne, ljubavi, Vioneova je mnogo više od toga. Zadivljuje na drugi način. Prevalila je okean. A znaš li kako je to uradila? Nametnula je mušterijama, narudžbinama, tendencijama svoj kreatorski genije. Da i ne pominjemo njene tehničke sposobnosti, njenu inovatorsku umešnost. Nije ona samo krojačica. Ona je, bez ikakve sumnje, umetnica!“

Izenada je zatvorio oči kao da pokušava da zamisli odeću Madlen Vione u svom njenom sjaju. Kad je ponovo progovorio, glas mu je zvučao ushićenije nego ranije:

„Sećaš li se odeće krojene ukoso? Vidiš, to sam hteo da shvatiš: inovacija! Dijagonalno krojenje, lepršave suknje, bluze s golim ramenima... Jednom rečju: čulnost! Sasvim nova moda koja se prilagođava klijentkinjama. O tkaninama da i ne govorim. Tkanine! Kakva izrada tkanina: krep de šin, šifon, saten, svila...“

Feran se neočekivano zaustavio, zadubljen u misli. Držeći četku u ruci, okrenula se da ga pogleda. On je konačno nastavio priču mirnijim glasom. Misli su mu brzo nadolazile i pretakao ih je u reči:

„Dosad smo se u *Santa Eulaliji* ograničavali na to da klijentima približimo francuske proizvode. Najveća težnja naših klijentkinja jeste da se oblače po pariskoj modi.“

„I nudili smo im najbolje od te mode, zar ne misliš tako?“, rekla je Roser, pa ustala i pogledala ga krupnim, širom otvorenim očima zbog znatiželje koju je u njoj probudio taj razgovor.

Feran se malo primakao ženi.

„To nije dovoljno, Roser! Sada ćemo im ponuditi odeću, modu, koja će ih razlikovati od celog sveta. Svi će znati šta su videli u *Santa Eulaliji*, kakav nam je stil. Tu novu modu ćemo predstaviti na velikoj reviji.“

Roser je prsla u smeh.

„Revija? Onakva kakve smo viđali u Parizu?“

„Bolja, mnogo bolja. Sve će biti pravi spektakl i...“

„Ne zanosi se!“

„Misliš da su to pusti snovi? Kao u priči o mlekarici?“ primetio je donekle uznemireno.

„Sumnjam li u tebe? Nikako, dušo. Sposoban si da postigneš ono što naumiš. Sasvim sam sigurna u to. A ako ti uz to pomogne onaj moj tvrdoglavi brat...“

Ponovo se okrenula prema ogledalu na toaletnom stočiću. Nastavila je da se češlja, ali su je muževljeve reči sledile.

„Zbog toga sam mislio da neko vreme provedem u vili tvojih roditelja u Kamprodonu.“

Posle nekoliko sekundi potpune tišine Roser se okrenula prema mužu očigledno iznenađena.

„U Kamprodonu? Ali... ja tamo već godinama ne idem! A ti čak i ne znaš kuću. Kakvog posla imamo u Kamprodonu?“

„Veruj mi da ni mene ne oduševljava ta zamisao! Znaš i sama da sam ja čovek za grad. Ali Andreu navaljuje. Kaže da ne želi ometanje. Kolekciju treba predstaviti u julu. Misli da nam je neophodno da se na nekoliko meseci povučemo u samo srce Pirineja.“

„Jasno! Andreu!“

Roserine oči, usne, stav, sve je pokazivalo kako negoduje. Postupci njenog brata često su je izluđivali. Zašto se nikad ni sa kim nije dogovarao? Ta odluka utiče i na nju, a svakako je ona poslednja koja za nju saznaje.

„Ima mnogo mesta na kojima bi mogao na miru da crtaš i da ti niko ne smeta. Kuća u Kamprodonu pomalo je... neudobna. Otkad je tata umro, mama odlazi tamo samo na nekoliko dana u avgustu, a Andreu i njegova porodica skoro nikad i ne idu. Ne razumem kako mu je palo na pamet da ti predloži da idete baš u Kamprodon da pripremate kolekciju!“ rekla je i još više se stegla. „Nimalo mi se to ne dopada!“

Spustila je četku na stočić i uprla pogled suznih očiju u bele lampice u obliku lale koje su stajale oko ogledala. Feran se uputio prema vratima paleći cigaretu. Pre nego što će izaći, kao da je u mislima već bio daleko odatle i zabavljen drugim temama, dodao je: „Ako više voliš da ostaneš u Barseloni, razumeću. Neće mi biti drago, ali razumeću. Po ceo dan ću crtati. Ne želim da se dosađuješ... mogu da odem i sam.“

„Ne dolazi u obzir!“

„Ne dolazi u obzir!“

Tako je odgovorila Roser kad joj je Feran predložio da ostane sama u Barseloni. Ona će ići tamo kuda i on. Stoga su se onog blistavog prolećnog poslepodneva uputili u Kamprodon.

Stigli su odmah posle podneva. Za poslednjom krivinom ušli su u selo i prošli Ulicom novog mosta.

Bila je to prva planska ulica u Kamprodonu, tesno povezana sa sećanjem na doktora Roberta, koji je u tom mestu promovisao letovanja barselonske buržoazije. Ulica se pružala od Gornje ulice do pomenutog mosta. Zasađeno je drveće, postavljene su kamene klupe, pa i električna struja na gvozdanim lukovima, te su se ubrzo namnožile i gospodske vile.

„Ovo je divno mesto!“, uzviknuo je Feran da bi ga čula zbog brujanja motora.

„Da, divno je, mada sam čula da izvesni Marstani upravo projektuje ulicu za koju pričaju da će biti još lepša“, odgovorila je Roser pokazujući prstom otvorenu gvozdenu kapiju.

„Ovde je.“

Prošli su kapiju i uputili se putem oivičenim drvećem koji ih je doveo do velike trospratnice kvadratne osnove. Pročelje je u uglovima imalo reljefaste ukrase u različitoj boji. Kuću je okruživao bujan vrt.

Automobil se zaustavio pred kućom i motor je utihnuo.

„Sjajna je!“

Feran je izašao iz kola i sav oduševljen zagledao kućerinu. Roser je izašla za njim, pa je i sama gledala kuću u kojoj je provela mnoga leta. U vrtu su se lagano njihale grane i šušcale na vetriću. Učinilo joj se kao da je vreme stalo na nekoj praznoj pozorišnoj sceni. Stresla se, mada ne zbog hladnoće. Samo čas kasnije osetila je nežnu toplotu kaputa od mrkog pliša koji joj je uslužni i ljubazni Feran doneo iz kola i njime je ogrnuo. Zahvalila mu je osmehom. Pošli su prema ulaznim vratima, a i pre nego što su stigli, vrata su se otvorila i na njima se pojavila punačka žena.

„Agustina!“

Roser je kriknula kao kad je bila mala, pa je požurila uz stepenice i zagrlila ženu.

„Dobro došli, gospođice,* blago očima koje vas ponovo vide. Sasvim ste nas zaboravili.“

Agustina je bila kućepaziteljka koja je, s mužem Tomasom, čuvala imanje preko cele godine. Ostala je zagrljena s Roser očiju punih suza od potresenosti. Mlađa žena se

* U Španiji posluža oslovljava mlade žene u kući kao „gospođice“ bez obzira na bračno stanje. (Prim. prev.)

izvukla iz tih snažnih ruku naviklih na rad kako bi je pažljivo zagledala. Primitila je da Agustina više nije baš ista kakvu ju je čuvala u pamćenju. Sad joj je čelo bilo izbrazdano borama, a pod očima je imala ljubičaste kese. No, uprkos svemu, na usnama joj se ocrtavao isti osmeh kao nekad.

Ušli su u kuću. Agustina ih je povelala sve do trpezarije s plafonom ukrašenim duborezom i vratima prema vrtu. U njoj je bio niz velikih prozora s obojenim staklom; kad bi ih sunce obasjalo, očaravajuće bi se razbuktali, kao od veštačke vatre.

Roser je skinula šešir, pa je rukom gladila kratku, svetlu kosu, ošišanu moderno, u stilu *garçon*.* Iz svakog kutka su je vrebale skrivene uspomene. Maglovite, nestalne uspomene, nalik nepomičnim senkama na dnu jezera.

Prebledela je.

„Gospođica je bela kao kreč. Osećate li se dobro?“

„Samo mi se malo vrti u glavi, Agustina. Nije ni čudo posle svih onih krivina!“

Kućepaziteljka se nasmejala i uputila prema Feranu, koji je taj prizor posmatrao s osmehom od kog su mu se isticale jamice na obrazima.

„Mladi gospodin treba da zna kako je gospođica kad je kao mala leti dolazila ovamo uvek imala vrtoglavicu, a lice joj je bilo belo kao papir. Baš kao sad! Tad bih joj spremala čaj i ona bi se povratila. Sećate li se, gospođice?“

„Naravno da se sećam, Agustina.“

„Zamoliću Teresitu da vam što pre posluži čaj, pa se odmorite do večere.“

„Teresita?“

„Ne sećate se moje ćerke Teresite?“

* Franc.: dečak. (Prim. prev.)

U tom trenutku se na vratima pojavio krupan čovek simpatičnog izgleda koji je u ruci okretao kapu, a za njim devojčurak od jedva četrnaest godina, tamne kože, crne kose vezane u konjski rep i još crnijih očiju, istovremeno i stidljivih i ljubopitljivih.

„Tomase!“, uzviknula je Roser prilazeći čoveku da se pozdravi s njim, a ovaj je obrisao ruku o pantalone od prugastog somota pre nego što joj ju je pružio.

„Gospođice Roser, dobro došli!“

„A ti... ti mora da si Teresita!“

Devojčica je digla crne oči nakratko, pa ih opet postide-no spustila.

„Gospode, kako si porasla!“

Agustina je zatim počela da ih sve organizuje i deli im zadatke.

„Hajdemo, Teresita, idi u kuhinju i pripremi okrepljujući biljni napitak za gospođicu, kao i nešto da mladi gospodin gricne. Ne baš premalo, da ne ostane gladan, ali ni previše, da ne pokvari večeru. A ti, čoveče! Ne stoj tu kao neki kip, idi do kola i uzmi gospodinov i gospođičin prtljag jer sigurno treba da se presvuku...“

Roser je u međuvremenu prišla prozorima. Otvorila je jedan. Činilo joj se da onaj tako poznat i zaboravljen pejzaž ulazi da je potraži. Tražili su je oni mirni letnji dani iz detinjstva; iz devojastva. I sve one tamne noći pune mesečine.

Još nije znala hoće li joj se dopasti susret s tim danima. S tim noćima.

Nije znala.

Ne.

Drugo poglavlje

Kad je svetlost zore izgubila sramežljivost, Feran je ustao i zatvorio se u nekadašnju radnu sobu Roserinog oca koju je prilagodio da u njoj može da crta. U kući su svi spavali. Sunce je polako izlazilo osvajajući maglu što se još vukla po travi u vrtu. Agustina je u kuhinji počela s pripremanjem za nov dan.

Iako ga je posao uzbuđivao i obuzimao mu sva čula, Feranu je nedostajala Barselona. Danju: život njenih bulevara, onih zakrčenih i prometnih ulica. Noću: ona Barselona rasplamsala u pozorištima i izložbenim salama, dok druga srećna spava, prepuštena patrolama noćnih straža. Kako su mu samo nedostajala svetla Barselone, plima života što zahvata njegov voljeni grad!

Srećom, trenuci čežnje su bili kratki jer Feran kao da je bio zaposednut kreativnom groznicom koja ga je onesposobljavala za bilo šta drugo sem crtanja. Svakog dana, zatvoren u radnu sobu u kojoj se niko, čak ni Roser, nije usuđivao da mu smeta, ispunjavao je bezbrojne sveske mnoštvom sićušnih figura, pravih hijeroglifa koji su dobijali oblik i smisao